

Mariëlle van Uiterd fotografeert en documenteert terugkeer van de wolf

'Wolf ontmoeten is een zeldzaam cadeau'

Tekst: Marcel Lindic Fotografie: Mariëlle van Uiterd

Als oorlogsfotograaf gaf ze vrouwen in de verdrukking een gezicht. Als dierenvriend en hondenliefhebber gaat haar hart sneller kloppen als dieren speciale zorg en aandacht nodig hebben. Het lijkt dan ook geen toeval dat Mariëlle van Uiterd in haar 'tweede leven' als fotograaf uitkwam bij een beschermde diersoort: de wolf. „Opkomen voor de underdog zit in mijn natuur.”

Een wolvenfotograaf moet het hebben van de vroege ochtend. Vandaar dat Sammy op een ongebruikelijk tijdstip – zondagmiddag vier uur – aanbelt bij een twee-onder-een-kapper uit de jaren vijftig in Vught. De ontvangst is hartelijk. „Waar hebben jullie zin in jongens; koffie, thee, zeg het maar.” In een grijs verleden fotografeerde Mariëlle zelf voor de Zelfkrant, de voorloper van Sammy. Het ijs is snel gebroken. „In dit huis doen we niet aan koekjes”, zegt ze terwijl ze een tablet chocolade op tafel legt. Midden in de woonkamer staat een eiland van apparatuur. Camera's, telenszenen, accupakketten, camouflagekleding, regenkleding, droge kleding, drinken en zelfs een luchthoorn. „Voor als er ineens zes wolven op me afkomen. Een troep wilde zwijnen. Of een engerd uit de bosjes.”

Veel naars, maar ook veel moois

Met camera en kogelwerend vest trok Mariëlle ooit door een woestijn waar de temperatuur tot 51 graden opliep, op zoek naar strijders. Ze verbleef weken tussen kindbruiden om hun omstandigheden te begrijpen en verdiepte zich in het leven van vrouwen die slachtoffer waren van zoutzuuraanvallen. Dertien jaar lang gaf ze mensen in conflictsituaties een gezicht, vaak met gevaar voor eigen leven. Een ontvoering en een mortierbeschieting overleefde ze ternauwernood.

Of de oorlog inmiddels een gesloten boek is? „Mensen kunnen het niet laten om erover te beginnen, en dat vind ik oké. Het is een belangrijk hoofdstuk in mijn leven. In die jaren heb ik zoveel gezien en meegemaakt: hele nare, maar ook hele mooie dingen. En zonder de oorlog was ik niet uitgekomen bij de wolf.”

Ze zegt het bijna luchtig: „Ik had al tien keer dood kunnen zijn.” Ze heeft geluk gehad, maar op een gegeven moment wist ze dat het genoeg was. Na een dreigende situatie in Mexico in 2018 sloot ze zich twee dagen op in haar hotelkamer. De emmer was vol. „Onthoofde mensen, gedumpt in de woestijn. Op elkaar gestapelde lijken. Op een gegeven moment heb je genoeg zwarts gezien.”

Steeds die underdog

Om haar hoofd leeg te maken, ging ze honden uitlaten. „Ik ben gek met dieren en honden stellen geen lastige vragen.” Ze glimlacht. „En ik had zelf zo’n...” Een hoofdknikje richting boven. Daar ligt Denver, een Bosnische herdershond uit een Nederlands asiel.

„Doodongelukkig lag hij in een hoekje. Iemand zei: ‘Als je hem niet meeneemt, krijgt hij een spuitje. Want niemand wil hem.’ Ik wist meteen: ja, die. De underdog.”

Mariëlle stortte zich vervolgens maniakaal op alles wat met honden te maken had. Geen van haar collega’s durfde een grote Anatolische herder met zijn ‘rugzakje’ uit te laten. Zij wel. „Hoe je stukje bij beetje het vertrouwen van een bange, schuwe hond kunt winnen, vond ik magisch.” Van hond naar wolf bleek vervolgens een kleine stap. Aan de Duits-Tsjechische grens zag ze voor het eerst wolven. Ze was meteen verkocht. „Wist je dat wolf en hond 99,9 procent van hun DNA gemeen hebben?”

Geen ‘thrillseeker’

Is het geen vreemd contrast: de adrenaline van een oorlog en vervolgens uren, soms dagen wachten op een wolf die zich niet laat zien?

„Om te beginnen: de spanning en stress van oorlogssituaties kon ik missen als kiespijn. Vreselijk als de kogels rond je oren fluiten of je een straat moet oversteken terwijl er overal sluipschutters loeren. Maar ik wilde mooie verhalen vertellen. Die waren vaak aan de frontlinie te vinden.”

Toch had ze haar oorlogsjaren voor geen goud willen missen. Want midden in ellende manifesteert zich ook liefde. Ze maakte vrienden voor het leven in Irak en El Salvador. En ze koestert de herinnering aan het opvangcentrum in Bangladesh waar ze een week doorbracht met vrouwen die door zoutzuur waren verminkt.

„Dat gebeurde vanwege een jaloerse echtgenoot of een te kleine bruidsschat. Vooraf zag ik ertegenop, maar die vrouwen waren fantastisch. Als je je mooie aangezicht verliest, resteert alleen nog je pure schoonheid van binnen.”

Sommige vrouwen gingen later zelfs de politiek in om te pleiten voor wetten tegen deze afschuwelijke praktijken. „Wat een verbazingwekkende kracht gaat er achter die sluiers schuil.”

Opnieuw oorlog

Toen Mariëlle zich na haar carrière als oorlogsfotograaf op de wolf richtte, koos ze bewust voor de luwte. „Heerlijk rustig, dacht ik. Ik keek ernaar uit om tijd door te brengen in de natuur, zonder gedoe, zonder conflicten. En moet je nou eens kijken: het is regelrecht oorlog.”

Ditmaal zijn woorden en standpunten de munitie. Voor- en tegenstanders van de wolf staan regelmatig lijnrecht tegenover elkaar. Mariëlle kiest bewust geen kamp en ziet zichzelf als onpartijdige observator. Toch klinkt in haar woorden duidelijk bewondering door. „Ik vind het een prachtig roofdier, zeker. Slim en sociaal, daar kunnen wij als mens veel van leren. Maar ik zie ook wat het dier teweegbrengt.” Vorig jaar ging ze mee op wolvenjacht in Zweden. De overheid had jagers vergunning gegeven om veertig wolven te doden. „Het is een toppredator zonder natuurlijke vijand. Soms worden het er dus te veel, wat ook in een relatief klein land als Nederland kan gebeuren.”

Speld in hooiberg

Regelmatig verschijnen beelden van wandelaars en fietsers in het nieuws die een wolf op hun pad treffen. Daardoor ontstaat gemakkelijk het beeld dat je in het bos zomaar oog in oog met het dier kunt komen te staan. Mariëlle weet wel beter. Hoewel de Nederlandse populatie inmiddels 131 wolven en veertien roedels telt, zien zelfs boswachters er zelden een. Met territoria van gemiddeld 150 tot 250 vierkante kilometer is het dier de spreekwoordelijke speld in een hooiberg. „De wolven die iets minder schuw zijn en het nieuws halen, zijn op één hand te tellen. De rest zie je niet. Dus het is helemaal niet gemakkelijk om een wolf te spotten, laat staan te fotograferen. Mensen vragen me of het spannend is om er een tegen te komen. Maar een wolf is van nature geneigd mensen uit de weg te gaan. Ik zal jullie zeggen: het is een zeldzaam cadeau.”

Geen gelikt koffietafelboek

Na drie fotobundels over oorlog werkt Mariëlle alweer een poos aan haar boek over de wolf. Haar archief omspant acht jaar, telt duizenden beelden en het project is voorlopig niet klaar. Het wordt nadrukkelijk geen koffietafelboek vol gelikte natuurfoto's. „Ik werk documentair”, zegt Mariëlle. Ze bestudeert,

onderzoekt, ondervraagt en brengt alle facetten van haar onderwerp in beeld. Neem bijvoorbeeld haar serie over ‘probleemwolf Bram’ waarmee ze een Zilveren Camera won. Het dier viel een kind en schapen aan, werd opgejaagd, aangereden, met een schot uit zijn lijden verlost en belandde op de snijtafel voor onderzoek. Ook deze sectiefoto's – die afschuw kunnen oproepen – halen het boek.

Eerlijk gesprek

Maar haar werk gaat over veel meer dan het dier zelf. Ze spreekt biologen en ecologen, maar ook fauna-beheerders en natuurbeschermers. Ze praat met de jager die vuurt én met de veehouder die treurt om zijn dode schapen. „Zowel voorstanders als tegenstanders laat ik in mijn boek ongecensureerd aan het woord. Want die wolf is van ons allemaal.” Daarmee maakt ze het onderwerp niet minder ingewikkeld, wel inzichtelijker. Tussen bewondering en ongemak, tussen natuur en samenleving, creëert ze ruimte voor een eerlijk gesprek. „Zodat we hopelijk met meer begrip naar elkaars standpunten luisteren en tot een oplossing komen.” Haar camera is daarbij geen wapen, maar een brug. **S**

Meer informatie: www.paralleluniversum.nl